

біологічній рідині можна довести за його активністю. Ферменти прискорюють хімічні реакції», «Також лабораторії мають бути оснащені таким посудом... Лабораторний посуд миють розчином миючого засобу. Сушать посуд за кімнатної температури або у сушильній шафі». Частинами в науково-навчальних текстах є кальки – буквальный переклад російських висловів українською мовою, наприклад: *самий менший, на сьогоднішній день, в залежності від умов, мова йде про, в цілому, уявляє собою, на протязі століття, по мірі цього*. Засмічують українське мовлення й росіянізми, наприклад: *аналізуемий компонент піддається хімічній дії, великий асортимент виготовляємої продукції, учбовий заклад, високий процент*.

Недотримання норм української мови в середовищі студентів негативно впливає на їхній активний український словник. Натомість правильне, чисте, змістовне, точне, зрозуміле, переконливе, виразне й багате мовлення викладачів буде запорукою формування відповідних комунікативних умінь і навичок у студентів та основою їхньої професійної компетенції в цілому. Крім того, бездоганне знання української мови викликає велику повагу до вченого, який не тільки зробив певний внесок у розвиток тієї чи іншої галузі науки, але й зміг зрозуміло, чітко й дохідливо донести студентам складну наукову інформацію українською літературною мовою.

Щоб мовленнєві помилки не лунали з вуст викладачів і не траплялися в написаних ними підручниках, посібниках, методичних розробках та статтях, щоб навчально-методичними розробками вітчизняних учених не соромно було поділитися із закордонними партнерами, працівникам вищих навчальних закладів треба подбати про вдосконалення свого мовлення. Це можна зробити шляхом самоосвіти або відвідування спеціальних курсів, де можна оводити основними нормами літературної мови, адже народна мудрість учить: «Вік живи – вік навчайся».

*Науковий керівник: Федчук Л.І.,
канд. філол. наук, доцент*

УДК 81.271.1:070 (0432)

Литвин А.В.

Національний авіаційний університет, Київ

ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУРЖИКУ В УКРАЇНСЬКОМОВНІЙ ПРЕСІ

Одним з поширених явищ в сучасній українській мові є суржик, який використовується в усіх сферах суспільного життя, зокрема й у засобах масової інформації. Суржик – це «елементи двох або кількох мов, об'єднані штучно, без дотримання норм літературної мови; нечиста мова» [1, с. 854].

Це вкрай негативне мовне явище, яке становить загрозу для національної мови. Його виникнення є результатом двомовності, що й надалі продовжує панувати на території України.

Причини виникнення суржику, історія його розвитку та місце в українській мовній системі цікавили багатьох дослідників: Н. Дзюбишину-Мельник, Л. Масенко, В. Радчука, Л. Ставицьку, В. Труб, Т. Фудерер та ін. Особливо актуальним питанням є вивчення функціонування суржику в пресі, оскільки саме вона має величезний вплив на формування у своїх читачів культури мовлення.

Метою роботи є з'ясувати функціонально-семантичні особливості суржику в українськомовній періодиці.

Мовознавці стверджують, що використання суржику в мові викорінити важко. Вітчизняна преса рясніє суржиковими покручами. Так, наприклад, лише в одному номері газети «Голос України» за 18 лютого 2017 року зафіксовані такі приклади мовних порушень: *поява самодостатніх та процвітаючих громад; автопробіг в Стаханов; пред'явити вимоги; по закінченні двох років після захоплення Криму; обстановка була напружена* та ін. Невмотивоване вживання росіянізмів та їхніх кальок є швидше показником недостатньої освіченості автора медійного матеріалу, аніж журналістською необхідністю. О. Сухомлин справедливо зазначає, що використання суржику є виявом розкутості й водночас й демонстрацією неповаги, що тлумачиться як мовна агресія щодо своїх читачів, глядачів чи слухачів [1, с. 282].

Аналіз вживання суржикізмів у мові ЗМІ засвідчив, що нерідко журналісти навмисне використовують їх з певною стилістичною метою. Так, сьогодні спостерігається активізація росіянізмів у статтях про політиків епохи Януковича, про українсько-російські відносини й війну на Сході України. Здебільшого, автори пишуть ці слова в лапках, звертаючи на них увагу. Журналісти навмисне застосовують їх, щоб додати до тексту іронічного або саркастичного відтінку. Наприклад: 1) замість слова *громадяни* використовується – *граждане*: «Ага, а Люся Янукович попереджала: не їжте, *граждане*, *наколоти апельсини!*» (Голос України, 18.02.2017); 2) замість вислову *прагнення перемогти* вживається росіянізм *победіанство*: *На жаль, *победіанство* зашкалює* (Голос України, 11.01.2017). Значну кількість аналогічних прикладів, виписаних з періодичних українськомовних видань, наводить Т. Панченко [див.: 3].

Журналісти використовують суржикові слова з різною стилістичною метою. Наприклад, щоб донести до читачів цитати, не змінюючи їх. Це робиться для того, щоб переконати читача в тому, що інформація є правдивою, оскільки виходить з уст самого респондента. Ще одна мета – висвітлення низького культурно-освітнього рівня «героя», який повинен постати негативним персонажем. Також авторам властиво використовувати

суржик для засудження та висміювання події, явища чи людини. Зрозуміло, що у такому випадку він носить негативно-оцінний характер.

Отже, проведене нами спостереження над мовою українськомовної вітчизняної преси засвідчило, що вживання на її сторінках суржикових слів зумовлено двома основними причинами: недостатньою грамотністю автора чи певною стилістичною метою, зокрема бажанням надання матеріалу кращого сатиричного забарвлення чи точної характеристики персонажа. У цілому питання вживання суржиків в українській періодиці не вичерпане і заслуговує подальшого вивчення.

Список літератури

1. Словник української мови. – Т. 9. – К., 1978. – С. 854.
2. Сухомлин О.Ю. Проблеми суржиків в контексті мовної толерантності журналіста / О.Ю. Сухомлин // Вісник Львівського університету. – 2009. – Вип. 32. – С. 282–291.
3. Панченко Т.С. Дифузні процеси лексики в мові української періодици (на прикладі лексем усного розмовного мовлення) / Т.С. Панченко // Наукові записки Бердянського педагогічного університету. – 2016. – Випуск IX. – С. 68–75.

*Науковий керівник: Федчук Л.І.
канд. філол. наук, доцент*

УДК 81:001.4:629.73 (043.2)

Сатаєва О.О.

Національний авіаційний університет, Київ

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ТА СЛОВОТВІРНІ ОСОБЛИВОСТІ АВІАЦІЙНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Значну частину словникового складу будь-якої мови становить термінологічна лексика, постійний розвиток та збагачення якої є необхідною умовою та прямим результатом прогресу.

Сьогодні досить активно розвивається авіаційна галузь. Це зумовило інтерес до вивчення авіаційних термінів. Дослідженню окремих аспектів авіатермінології присвячені праці Г. Басової, М. Бондарчук, З. Борисової, Л. Верхулевської, Т. Горохової, Т. Дячук, О. Ковтун та ін. науковців. Проте сучасна термінологічна лексика потребує активніших розвідок, присвячених семантичним і словотвірним особливостям авіаційних термінів, що й стало метою нашого дослідження.

Як показав аналіз лексем, уміщених у «Тлумачному словнику авіаційних термінів», який уклали Л. Верхулевська, С. Кірраль, М. Луцок та